

Van die inkomensoverdracht werden in de eerste plaats de loontrekkenden en de groepen die nog zwakker stonden dan dezen, het slachtoffer - slachtoffer in zoverre dat zij uit hun inkomens een aanzienlijk groter deel dan tevoren moesten besteden voor de aankoop van levensmiddelen.

Wat die loontrekkenden betreft, verdient het vermelding dat de sociale wetgeving in sommige opzichten verbeterd werd. Op grondslag van de nog in december '39 totstandgekomen Wct tot regeling van de kinderbijslag werden van '41 af kinderbijlagen uitbetaald, overigens pas van het derde kind af. Voorts werd de wettelijke ongevallenverzekering uitgebreid en het werkerterrein van de Ziektewet belangrijk vergroot; in dat kader werden ook nieuwe uitkeringen, bijvoorbeeld van kraangeld, vastgesteld. Van belang was vooral dat de vergoeding van de ziektekosten van verplicht verzekerde personen en hun gezinsleden van 1 november '41 af geregeld werd krachtens het Ziekenfondsbesluit hetwelk waarborgde dat meer dan 60% van de bevolking (in plaats van de vroegere 45%) de financiële gevolgen van ziekte niet langer behoefde te duchten.¹ De invaliditeits-, de ouderdoms- en de weduwen- en wezenrenten werden per 1 juli '41 ietwat verhoogd - nadien kregen ca. tweehonderd zestigduizend rentetrekken per jaar gemiddeld f 80 meer; erg belangrijk was die verhoging dus niet. En in het algemeen zouden wij willen opmerken dat deze sociale verbeteringen, welkom op zichzelf, in het niet zonken bij de verslechtering in de positie der loontrekkenden die zich tijdens de bezetting aftekende.

Om te beginnen werden de vakbonden en vakcentrales ontkracht. Door de massale werkloosheid had de vakbeweging in de jaren '30 een vrij zwakke positie gehad maar zij had althans in vrijheid voor de belangen der arbeiders kunnen opkomen. Met die vrijheid was het gedaan - ja, men overdrijft nauwelijks wanneer men stelt dat er van de zomer van '41 af, toen RKWV en CNV leegliepen, nauwelijks meer een actieve vakbeweging was. Af en toe kwam het in grote bedrijven door conflicten van onder-

¹ Het eerste ontwerp van de Ziekenfondswet dateerde van 1920! Na herhaalde wijzigingen werd het in '37 ingetrokken. Er bestond bij het begin van de bezetting voor deze materie dus geen wettelijke regeling. Het Ziekenfondsbesluit (VO 160/41, *Verordeningenblad*, 1941, p. 682-88) werd door secretaris-generaal Verwey mede afgekondigd teneinde de invoering van een 'Duitse' regeling te voorkomen. Een 'Ziekenfondsraad' kon Verwey er evenwel niet doorkrijgen; het *Führerprinzip* eiste de benoeming van een 'Commissaris voor het ziekenfondswezen'. Aanvankelijk oefende de directeur-generaal van de volksgezondheid, dr. C. van den Berg, die functie uit, hij werd evenwel in maart '42 door een NSB'er vervangen. Door het verzet van de ziekenfondsen en van de artsen kreeg deze laatste niet veel in de melk te brokken.